

Vergaderjaar 2021–2022

24 587

Justitiële Inrichtingen

19 637

Vreemdelingenbeleid

Nr. 826

BRIEF VAN DE MINISTER VOOR RECHTSBESCHERMING

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 8 februari 2022

Hierbij bied ik u het validatieonderzoek «*Validatie onderzoek buffercapaciteit Gevangeniswezen/Vreemdelingenbewaring*» aan¹ dat de Auditdienst Rijk (ADR) heeft uitgevoerd.² Middels deze brief licht ik de aanleiding en achtergrond van dit onderzoek aan u toe.

Aanleiding

De totale capaciteit van het gevangeniswezen bestaat uit plaatsen die direct inzetbaar zijn en uit plaatsen die als buffer fungeren en die eerst gebruiksklaar moeten worden gemaakt en waarvoor nog personeel moet worden geworven. Als gevolg van stijgende prognoses heeft de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) geconstateerd dat ze tegen de grenzen van de inzetbare capaciteit aan loopt. Daarom heeft DJI een grondige analyse gedaan naar de inzetbaarheid van de buffercapaciteit in het gevangeniswezen. Deze analyse is op verzoek van mijn voorganger gevalideerd door de ADR.

Onderzoek buffercapaciteit en validatie door ADR

De buffercapaciteit van DJI bestaat uit fysiek aanwezige celplaatsen in de penitentiaire inrichtingen. Wanneer de capaciteitsbehoefte stijgt kunnen deze plaatsen worden geoperationaliseerd. Dat betekent concreet dat er voor het extra benodigde aantal plaatsen personeel wordt geworven en opgeleid. DJI heeft onderzocht in hoeverre de nog resterende buffercapaciteit daadwerkelijk in gebruik kan worden genomen. Het doel van de inventarisatie is het verkrijgen van inzicht in de daadwerkelijke inzetbaarheid van de huidige buffercapaciteit en in welke mate een verdere stijging van de benodigde capaciteit binnen de bestaande PI's kan worden opgevangen. Daarvoor is het aantal resterende bufferplaatsen nauwkeurig

¹ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl.

² De Auditdienst Rijk is de onafhankelijke interne auditor van de rijksoverheid en de Audit Autoriteit in Nederland voor de Europese Commissie.

in kaart gebracht én zijn de mogelijkheden en beperkingen benoemd waaronder de buffercapaciteit geoperationaliseerd kan worden. Aan de ADR is gevraagd om de uitkomsten van het onderzoek van DJI te valideren. Dat wil zeggen dat aan de ADR is gevraagd om onafhankelijk vast te stellen of er bij de bepaling van de feitelijk nog te operationaliseren capaciteit is uitgegaan van de juiste informatie. Deze validatie is medio december afgerond.

De ADR stelt op basis van haar onderzoek vast dat het onderzoek van DJI een beargumenteerd beeld geeft van het aantal nog inzetbare bufferplaatsen, uitgaande van de huidige gebouwelijke omstandigheden en geldende (beleids)uitgangspunten.

Resultaten onderzoek

Het gevangeniswezen kende in 2021 circa 12.500 plaatsen. Hiervan waren er op het meetmoment ongeveer 10.600 operationeel.³ De overige 1.900 plaatsen zijn de zogeheten bufferplaatsen.

Uit de inventarisatie van DJI is gebleken dat circa 1.000 van deze bufferplaatsen bruikbaar zijn en door DJI kunnen worden ingezet om de stijgende bezetting op te vangen. Dit kan wel pas nadat hiervoor het benodigde personeel is geworven en mits niet langer coronamaatregelen nodig zijn binnen het gevangeniswezen. Daarnaast zijn circa 300 van deze 1.000 plaatsen momenteel in verbouwing. Na afronding van de verbouwing kunnen deze worden ingezet.

De overige 900 bufferplaatsen zijn op dit moment niet bruikbaar en daardoor niet inzetbaar. Dit heeft diverse oorzaken:

- De huidige buffer bestaat (grotendeels) uit meerpersoonscellen die nu worden gebruikt als eenpersoonscel. Niet alle meerpersoonscellen kunnen als meerpersoonscel in gebruik worden genomen. Deze meerpersoonscellen bevinden zich op een afdeling die is bestemd voor een regime waarbij slechts één gedetineerde per cel wordt geplaatst (bijvoorbeeld een extra zorgvoorziening of inrichting voor stelstelmatige daders);
- In sommige gevallen is sprake van contra-indicaties bij individuele gedetineerden die de inzet van meerpersoonscellen niet mogelijk maken. Dit is bijvoorbeeld het geval bij beheerproblematische gedetineerden of gedetineerden die door de rechter-commissaris in alle beperkingen worden gezet. Met name in de inrichtingen die volledig met meerpersoonscellen zijn ingericht, ontstaat in de praktijk capaciteitsverlies doordat een deel van de capaciteit als eenpersoonscel moet worden ingezet;
- De leefbaarheid en veiligheid van de gebouwen staat intensiever gebruik van meerpersoonscellen niet toe gelet op de beschikbare leefruimte op de afdeling en/of het beschikbare aanbod aan faciliteiten (arbeidszalen, bezoekruimte e.d.).

Vervolgstappen

Momenteel wordt de laatste hand gelegd aan de nieuwe PMJ-ramingen. Deze ramingen geven het meest recente inzicht in de capaciteitsbehoefte voor de aankomende vijf jaar en vormen de basis voor de begrotingsvoorbereiding 2023. Op basis van die PMJ-ramingen en de inventarisatie van DJI kan worden bepaald of de operationele en resterende inzetbare buffercapaciteit van DJI (gevangeniswezen en vreemdelingenbewaring) voldoende is om de geprognotiseerde capaciteitsbehoefte op te vangen, of dat het noodzakelijk is om naast de buffercapaciteit extra capaciteit te

³ Eind 2020.

realiseren. Daarbij is tevens van belang dat de komende jaren rekening gehouden moet worden met grootschalig periodiek onderhoud aan de gevangenissen. Tijdens dit onderhoud is de capaciteit van een penitentiaire inrichting niet volledig inzetbaar. Er moet dus capaciteit gereserveerd worden voor deze benodigde renovaties hetgeen ten koste gaat van de buffercapaciteit.

Ik verwacht uw Kamer medio 2022 te kunnen informeren over de uitkomsten van de PMJ-ramingen, de beschikbare capaciteit bij DJI en of er aanvullende maatregelen nodig zijn om de capaciteitsbehoefte te accommoderen.

De Minister voor Rechtsbescherming,
F.M. Weerwind